

Algemene Inlichtingen- en
Veiligheidsdienst
*Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties*

Het vuur van het verzet

Groeiende weerstand tegen het Nederlandse
asiel- en vreemdelingenbeleid

Inhoud

1. Inleiding	3
2. Activisme, extremisme of terrorisme?	4
3. Huidig landschap	5
4. Huidige activiteiten	7
5. Toekomstverwachting	9
6. Rol AIVD	10
7. Conclusies	11

1. Inleiding

‘Op een dag, u weet niet wanneer en ik weet niet wanneer, slaat de vlam in de pan. Ik zal me warmen aan dit bevrijdingsvuur dat de in aanbouw zijnde detentiecentra voor mensen zonder papieren vernietigt. Bevrijdingsvuur voor de kantoren van de IND! Bevrijdingsvuur als een lint van vlammen op weg naar regeringszetels, overheidsgebouwen, op weg naar muren en gesloten deuren, als een springstof tussen sloten en scharnieren. Laten Balkenende en Beatrix, Albayrak en Hirsch Ballin, Middelkoop en Bos, laat hen allen met verschroeide gezichten toezien hoe de ware bevrijding eruit ziet. ... Laat het vuur het verzet dienen, en niet de overheersing’.

Dit citaat uit mei 2009 van een bekende activist geeft een goed beeld van de door sommige actievoerders voorgestane vormen van verzet tegen het huidige asiel- en vreemdelingenbeleid. De tekst kan overigens zowel profetisch als opruiend worden genoemd, wanneer deze wordt gekoppeld aan de eerste grote brandstichting in dit kader op 23 augustus 2009. Op die dag werd er brand gesticht in de bouwketen van het consortium dat de nieuwbouw van detentiecentrum Rotterdam Airport uitvoert.

Het verzet tegen het Europese en vooral Nederlandse asiel- en vreemdelingenbeleid is al lange tijd een speerpunt van linkse actievoerders. Met name de Revolutionaire Anti Racistische Actie (RaRa) pleegde in de jaren '80 en begin jaren '90 gewelddadig verzet in de vorm van brand- en bomaanslagen, zoals de aanslag op het huis van toenmalig staatssecretaris van Justitie, Aad Kosto. Het verzet tegen dit beleid was een van de voornaamste speerpunten van de RaRa, zeker na het verdwijnen van de Zuid-Afrikaanse apartheidspolitiek. Voor RaRa was dit een logische overgang, want hadden vreemdelingen in Nederland ook niet te maken met apartheid of, zoals RaRa dat uitdrukte, met 'institutioneel of staatsracisme'? Op 1 juli 1993 vond de laatste aanslag van RaRa op het ministerie van Sociale Zaken plaats. RaRa hield enige tijd later

door interne onenigheid op te bestaan. Het verzet werd vervolgens door anderen, op meer vreedzame wijze maar nauwelijks georganiseerd, gestalte gegeven.

Sinds enige jaren is het verzet weer structureel van aard. Bovendien radicaliseren de activisten steeds meer. Voorbeelden van radicalisering zijn brandstichtingen, home visits en het openbaar maken van namen, adressen en andere gegevens van beleidsmakers en beleidsuitvoerders ('naming and shaming'). Deze methoden waren vroeger in zwang bij extreemlinkse anti-imperialisten en antimilitaristen. Zij zijn meer recent verfijnd door dierenrechtenextremisten. Evenals bij de strijd voor dierenrechten is bij het verzet tegen asiel- en vreemdelingenbeleid sprake van een verwevenheid van legale en illegale activiteiten.

Het verzet tegen het asiel- en vreemdelingenbeleid en dierenrechtenextremisme zijn overigens doorgaans twee gescheiden trajecten. Slechts in enkele gevallen is sprake van dubbelactivisme, waarbij individuen zich op beide actieterrains begeven.

Door het benoemen en duiden van deze activiteiten wil de AIVD – waar nodig – bewustwording bevorderen. Met andere woorden: betrokkenen bewust maken van een potentiële dreiging.

2. Activisme, extremisme of terrorisme?

Het radicaalactivistische landschap is in beweging en heeft in de afgelopen jaren ook gezorgd voor een verandering van de definities. Het (gewelddadig) activisme van vroeger is in veel landen, waaronder nu ook Nederland, opnieuw gedefinieerd als extremisme. Sommige landen, waaronder de Verenigde Staten, spreken bij enkele actieterranen (milieu, dierenrechten) al over terrorisme. Opmerkelijk is hierbij dat het Verenigd Koninkrijk, toch de bakermat van radicaal actievoeren tegen dierenleed en een land dat hiervoor forse straffen oplegt, het nog steeds heeft over extremisme van eigen bodem ('domestic extremism').

Ook de AIVD hanteert de term extremisme in plaats van (gewelddadig) activisme. Dit om een duidelijke scheiding aan te brengen tussen personen en groeperingen die binnen de wet blijven en zij die erbuiten opereren. Het verzet tegen asiel- en vreemdelingenbeleid wordt op diverse manieren vormgegeven.

Activisme

De algemene benaming voor het fenomeen waarbij personen of groepen op buitenparlementaire wijze, maar binnen de grenzen van de wet, streven naar verbetering van de rechten van (uitgeprocedeerde) asielzoekers.

Extremisme

Personen en groepen gaan, bij het streven naar verbetering van genoemde rechten, bewust over de grenzen van de wet en plegen (gewelddadige) illegale acties.

Terrorisme

Het uit ideologische motieven dreigen met, voorbereiden of plegen van op mensenlevens gericht ernstig geweld, dan wel daden gericht op het aanrichten van maatschappijontwrichtende zaakschade, met als doel maatschappelijke

veranderingen te bewerkstelligen, de bevolking ernstige vrees aan te jagen of politieke besluitvorming te beïnvloeden.

Linkse extremisten zijn bereid misdrijven te plegen om hun doel te bereiken. Deze misdrijven kunnen ernstig zijn. Er wordt vaak schade aan objecten aangericht en in sommige gevallen is sprake van ernstige bedreigingen. Er zijn echter geen aanwijzingen dat het doel is om de bevolking angst aan te jagen of de maatschappij als zodanig met ernstige schade te ontwrichten teneinde maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen of de politieke besluitvorming te beïnvloeden.

3. Huidig landschap

Op dit moment is sprake van een samengaan van gematigde, burgerlijke ongehoorzaamheid met radicale uitingen van ongenoegen. Er is, hoewel dat vaak niet duidelijk is, sprake van een zeker draagvlak onder de Nederlandse bevolking. Van Harte Pardon bijvoorbeeld is een conglomeraat van enkele honderden lokale en regionale burgerinitiatieven, groeperingen en actiegroepen. De enige tientallen activisten/extremisten worden bij sommige open acties als blokkades ondersteund door een groot aantal gematigde en burgerlijk ongehoorzame individuen. Bij enkele gelegenheden, bijvoorbeeld pogingen tot bezetting van een 'bajesboot', werden in korte tijd tientallen mensen gemobiliseerd.

In hoofdzaak is het verzet tegen het huidige beleid – hoewel er een internationale dimensie is – een nationale zaak. Doelen zijn er te over en met name het laatste jaar zijn deze wijd en zijd verspreid, bijvoorbeeld via internet. Internet is niet alleen een communicatiemiddel; internet wordt door activisten ook gebruikt om aan informatie over doelwitten voor acties te komen.

In de volgende paragrafen wordt nader ingegaan op de verschillende soorten van activisme en de samenstelling van de verschillende groeperingen.

3.1 Activisten

Van Harte Pardon was lang de meest gematigde vertegenwoordiger van het verzet tegen asiel- en vreemdelingenbeleid. Het is een parapluorganisatie, waaronder veel burgerinitiatieven op vreedzame wijze actief zijn. Daarnaast is sprake van een aantal initiatieven die zich richten op het ondersteunen van de hier verblijvende uitgeproceeerde asielzoekers. Het gaat hier onder meer om het Amsterdams Solidariteits Komitee Vluchtelingen (ASKV) en het in Den Haag zetelende Participating Refugees In Multicultural Europe (PRIME). Beide organisaties zetten zich al enige

decennia in voor vluchtelingen die in de knel komen.

Op www.vertrokkengezichten.net worden gebeurtenissen als de Schipholbrand beschreven en geduid. Ook het verzet van de internationaal actieve Nederlandse groeperingen (zie paragraaf 4.2) wordt gekenmerkt door met name gematigde uitingsvormen. Bij de categorie activisten gaat het om duizenden individuen, zeker wanneer alle lokale en regionale groeperingen en initiatieven worden meegerekend.

3.2 Activisten/extremisten

Het illegale verzet wordt sinds enige jaren bepaald door twee groeperingen die hun basis in de provincie en stad Utrecht hebben. Het gaat hier om de Werkgroep Stop Deportaties en de Anarchistische Anti-deportatie Groep Utrecht (AAGU). Bij beide groeperingen is waarschijnlijk sprake van een overlap van legale en illegale uitingen alsmede van een wisselende samenstelling van actievoerders, waaronder enkelen die als 'beroepsactivist' zijn aan te merken.

Deze groeperingen zoeken in hun open acties de grenzen van de wet op. Zij vragen door middel van blokkades en (pogingen tot) bezettingen – bijvoorbeeld de raadszaal in Soest – aandacht voor het lot van vluchtelingen. Zij gaan echter ook over tot (in) directe intimidatie. Zo waren zowel AAGU als Stop Deportaties betrokken bij de uitgave van publicaties waarin de namen en adressen staan van uitvoerders van het huidige asiel- en vreemdelingenbeleid.¹ In paragraaf 4.1 wordt hierop nader ingegaan. Deze categorie actievoerders telt enige tientallen 'vaste' personen die bij sommige acties worden ondersteund door nog eens tientallen, in wisselende samenstelling optredende, geestverwanten.

¹ *Aan de schandpaal* (september 2008), *Aan de schandpaal – 2* (april 2009), *Stop DC16* (februari 2009)

3.3 Extremisten

Analoog aan de situatie in het dierenrechtenextremisme ziet de AIVD bij het verzet tegen het asiel- en vreemdelingenbeleid ook een verwevenheid van legale en illegale acties. Illegale acties, in de vorm van bekladdingen, vernielingen en (pogingen tot) brandstichting, worden doorgaans onder een gelegenheidsnaam uitgevoerd: 'Grenzen Weg', 'Geen Bloed Aan Mijn Handen', 'Refugees Free', 'Migranten Welkom', 'Geen Wapens Geen Cellen', 'Nachtschade', 'Gebroken Gla(n)s' en meest recent 'Anarchist Fire'. De onder deze namen uitgevoerde acties betreffen activiteiten van extremisten. Het is aannemelijk dat in ieder geval individuen uit de onder paragraaf 3.2 genoemde groeperingen verantwoordelijk zijn voor dit heimelijke geweld tegen objecten. De aansturing van extremistische activiteiten gebeurt naar alle waarschijnlijkheid door personen binnen genoemde groeperingen. De heimelijkheid van de acties bemoeilijkt een succesvolle opsporing van de daders. Acties vinden 's nachts plaats en worden door een handvol personen in wisselende celstructuur uitgevoerd.

4. Huidige activiteiten

Sinds het verzet tegen asiel- en vreemdelingenbeleid radicalere vormen heeft aangenomen, is tevens sprake van een duidelijke doelwitkeuze. Analoog aan het dierenrechtenextremisme zijn lange lijsten van doelwitten verschenen. Daarnaast wordt een opleving gezien van internationale contacten.

4.1 Doelwitten

Grofweg kunnen de doelwitten van de tegenstanders van asiel- en vreemdelingenbeleid worden onderverdeeld in beleidsmakers en beleidsuitvoerders, in ambtenaren en ondernemers. De term beleidsuitvoerders wordt echter zodanig opgerekt dat, zoals uit onderstaande categorisering duidelijk wordt, ook secundaire en tertiaire doelen worden benoemd. Een aantal van de in de diverse publicaties genoemde doelwitten heeft inmiddels te maken gehad met bekladdingen, vernielingen, poging tot brandstichting en uiteindelijk een brand. Bij een directeur van een architectenbureau heeft ook reeds een zogenaamde 'home visit' plaatsgevonden. De doelwitten worden door de activisten als volgt gecategoriseerd.

4.1.1 Overheid en Justitie

Van het ministerie van Justitie worden onder meer de directie Vreemdelingenbeleid en de afdeling Toezicht, Terugkeer en Naturalisatie genoemd. Daarnaast is er bijzondere aandacht voor de vestigingen van de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V), de Internationale Organisatie voor Migratie (IOM), de Dienst Justitiële Inrichtingen (DJI) en de Koninklijke Marechaussee.

4.1.2 Bouwers en Ontwerpers

Van deze beleidsuitvoerders worden aannemers, onderaannemers maar ook financiers genoemd die betrokken zijn bij de ver- en nieuwbouw van het Detentie- en Uitzetcentrum op Schiphol, de 'bajesboten' in Rotterdam, Dordrecht en Zaanstad,

de Detentiecentra Kamp Zeist en Alphen aan den Rijn alsmede het Uitzetcentrum Zestienhoven.

4.1.3 Leveranciers en dienstverleners

Hierbij gaat het onder meer om drukkerijen, fotografen, documentenbeheerders, schrijvers van artikelen, communicatieadviseurs, leveranciers van kopieerapparaten en -papier maar bijvoorbeeld ook van plastic zakken en toiletpapier. Ook de KLM wordt genoemd in verband met deelname aan gedwongen uitzettingen. Daarnaast staan tevens ontwikkelaars van de website van de IND, een leverancier van kerstpakketten en een verhuurder van televisietoestellen op de lijst van mogelijke doelwitten. Ook leveranciers van particuliere beveiligers en medische diensten worden als doelwitten genoemd.

In de brochures *Aan de schandpaal* – 2 en met name *Stop DC16* is specifiek aandacht geschonken aan elke instelling en onderneming die iets van doen heeft met de nieuwbouw van het detentiecentrum Rotterdam Airport (Zestienhoven). In *Stop DC16* wordt nader aandacht besteed aan het Interne Bijstandsteam (IBT), dat – aldus de opstellers – zichzelf als knokploeg afficheert en uiterst gewelddadig zou optreden. Hierbij maakt men gebruik van bivakmutsen om herkenning te voorkomen, aldus de makers van de brochure. *Stop DC16* gaat, zoals gezegd, specifiek in op de bedrijven die deelnemen aan het consortium dat het detentiecentrum zal realiseren.

4.2 Internationalisering

Van internationale samenwerking is de laatste vijftien jaar nauwelijks nog sprake, zeker niet waar het gaat om extremistisch verzet. Wel zijn sommige individuen in enige mate betrokken bij internatio-

nale initiatieven zoals het verzet tegen Frontex². Met name binnen de in Amsterdam gevestigde organisatie 'All Included' wordt aandacht besteed aan Frontex. Andere personen zijn verbonden aan 'Noborder Network' dat zich in internationaal verband bezighoudt met de migratieproblematiek. Enkele Nederlandse activisten nemen deel aan de zogenaamde 'No Border Camps'. In internationaal verband is sprake van solidariteit. Daar waar een land maatregelen treft die niet welgevallig zijn, worden diplomatieke vestigingen van dat betreffende land in het buitenland doelwit van met name bekladdingen en kleinschalige vernielingen. Bij de brandstichting op Rotterdam Airport in augustus 2009 werd in de claimbrief geageerd tegen internationaal Europees beleid. In het buitenland is in activistische media dan ook aandacht voor acties die in Nederland zijn ondernomen.

² Frontex is een Europees Agentschap voor het beheer van de operationele samenwerking aan de buitengrenzen van de Europese Unie. Naast het bewaken van de grenzen ondersteunt Frontex de lidstaten ook bij het organiseren van gezamenlijke terugkeeroperaties.

5. Toekomstverwachting

Gezien de samenstelling van de voornaamste, hiervoor genoemde, groeperingen moet worden uitgegaan van blijvende activiteiten. Een aantal individuen heeft zijn beroep gemaakt van het verzet tegen het vigerende beleid. In de komende jaren wordt – letterlijk en figuurlijk – steeds verder gebouwd aan het uitzettingsbeleid en met name hiertegen zullen activiteiten worden ondernomen. Naar verwachting zullen de in de verschillende publicaties genoemde instellingen en ondernemingen te maken krijgen met zaken als lawaaiacties, blokkades, pogingen tot bezetting maar ook met activiteiten in de woonomgeving. Met name deze laatste, extremistische uitingen zijn aan te merken als ernstige vormen van intimidatie en bedreiging.

De AIVD schat in dat rekening moet worden gehouden met een toename van illegale en intimiderende activiteiten. Analoog aan campagnes van dierenrechtenextremisten zal ook hier waarschijnlijk sprake zijn van een verdere uitbouw van de activiteiten richting personen. Daarbij moet worden gesteld dat er geen indicaties zijn dat daarbij direct persoonsgericht, lichamelijk geweld zal worden aangewend. De internationale component verdient daarbij nadere aandacht.

6. Rol AIVD

De AIVD doet onderzoek naar personen en organisaties die door de doelen die zij nastreven dan wel door hun activiteiten aanleiding geven tot het ernstige vermoeden dat zij een gevaar vormen voor de democratische rechtsorde³. In dit verband doet de AIVD onderzoek naar het radicale verzet tegen het asiel- en vreemdelingenbeleid. Met de komst van AAGU en Stop Deportaties en de daarmee gepaard gaande radicalisering van het verzet door middel van nachtelijke vernielingsacties is dit onderzoek geïntensiveerd.

Mede naar aanleiding van de door het onderzoek verkregen nieuwe inzichten stelt de AIVD anderen in staat om te handelen. Waar mogelijk zal de AIVD vroegtijdig instellingen en ondernemingen op de hoogte brengen van te verwachten acties. Ook bedrijven en instellingen die al slachtoffer zijn geworden zullen door de AIVD worden geïnformeerd zodat zij deze dreigingen en risico's voor de toekomst kunnen reduceren. De AIVD zorgt bovendien voor kennisverspreiding aan bedrijven en overheden over ontwikkelingen en trends. De AIVD deelt haar kennis en informatie om anderen, zoals de Dienst Justitiële Inrichtingen, de Immigratie- en Naturalisatiedienst, de Koninklijke Marechaussee en gemeenten, in staat te stellen hun werk goed te doen. Wanneer de AIVD op de hoogte komt van (voorgenomen) strafbare feiten, zoals geweld tegen personen of zaken, zal de AIVD dit kenbaar maken aan het Openbaar Ministerie (Landelijk Officier van Justitie), met als doel hen in staat te stellen maatregelen te treffen.

De AIVD zal in de komende periode, in samenwerking met het ministerie van Justitie en het Directoraat-Generaal Veiligheid van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (Project Polarisatie en Radicalisering), bewustwor-

ding bevorderen bij instellingen en ondernemingen. Deze publicatie is een eerste middel. Daarnaast zal voorlichting worden gegeven over specifieke ontwikkelingen aan relevante belangen-dragers zoals overheidsinstellingen, lokaal bestuur en ondernemingen. Het doel hiervan is om betrokkenen in staat te stellen zelf (preventieve) maatregelen te nemen. Iedereen kan meldingen over acties doorgeven aan de AIVD.

7. Conclusies

Sinds enige jaren staat het radicale verzet tegen het asiel- en vreemdelingenbeleid weer op de agenda van activisten. Met name vanuit Utrecht worden acties geëntameerd en uitgevoerd. Genoemd verzet laat zich steeds meer inspireren door de werkwijze vergelijkbaar met die van het dierenrechtenextremisme: publieke acties gaan gepaard met nachtelijke vernielingen in de privé-omgeving van bij de uitvoering van asielbeleid betrokken (lokale) politici, ondernemers en ambtenaren. Bekladdingen en vernielingen worden voor een deel uitgevoerd door actievoerders die ook openlijk ageren. Bij het verzet tegen asielbeleid is tevens sprake van een verwevenheid van activisme en extremisme.

Door het openbaar maken van namen ('naming and shaming') worden sympathisanten geïnspireerd en wordt het makkelijker om de doelwitten te vinden. Dit gebeurde eerst door middel van een (spoedig verwijderde) website met namen en adressen van personen en instellingen, later door enkele publicaties, waarin namen en adressen van instellingen zijn genoemd. De publicaties bevatten niet alleen de gegevens van de hoofdrolspelers (afdelingen van Justitie, architecten en aannemers) maar ook die van (ver) afgeleide doelwitten (onderaannemers, leveranciers van goederen en personeel, drukkerijen en fotografen).

De AIVD schat in dat rekening moet worden gehouden met een toename van illegale en intimiderende activiteiten. Waarschijnlijk zal sprake zijn van een verdere uitbouw van de activiteiten richting personen. Daarbij moet worden gesteld dat er geen indicaties zijn dat daarbij direct persoonsgericht, lichamelijk, geweld zal worden aangewend. Het verzet tegen asiel- en vreemdelingenbeleid en dierenrechtenextremisme zijn overigens doorgaans twee gescheiden trajecten. Slechts in enkele gevallen is sprake van een dubbelactivisme, waarbij

individueel zich op verschillende actieterrains begeven.

Betrokken ministeries zullen samen met de AIVD instellingen en ondernemingen behulpzaam zijn door met name het bevorderen van bewustwording. Door middel van voorlichting over hoe om te gaan met actievoerders, maar ook door het verschaffen van informatie over beveiligingsmaatregelen, worden genoemde instellingen en ondernemingen in staat gesteld om zelf hun weerbaarheid te verhogen.

Colofon

Deze brochure is een uitgave van:

Algemene Inlichtingen- en Veiligheidsdienst

www.aivd.nl

Postbus 20010 | 2500 EA Den Haag

Oktober 2009